

5. Repressió i terror a la guerra civil espanyola.

**LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA
(1936 – 1939)**

El “terror roig”

Derrota dels militars sollevats a mans de **les milícies i grups armats** a moltes regions i localitats.

Es formaren “patrulles de control” i grups fora de control que portaren a terme **revenges, agressions i assassinats** a persones vinculades amb l'Església, partits de dreta o de classes benestants.

La proliferació d'armes i l'alliberament de presons van afavorir l'aparició de bandes que amb el pretext revolucionari es dedicaven a delinquir impunement. Gran part de la pràctica del “terror roig” va recaure en membres de la **FAI**.

Les darreres dades parlen d'unes **8.150 persones assassinades pel “terror roig” a Catalunya**, entre les quals destaquen uns 2.440 religiosos i religioses, uns 1.200 carlistes i unes 280 persones vinculades a la *Lliga Catalana*.

El atacs contra l'Església

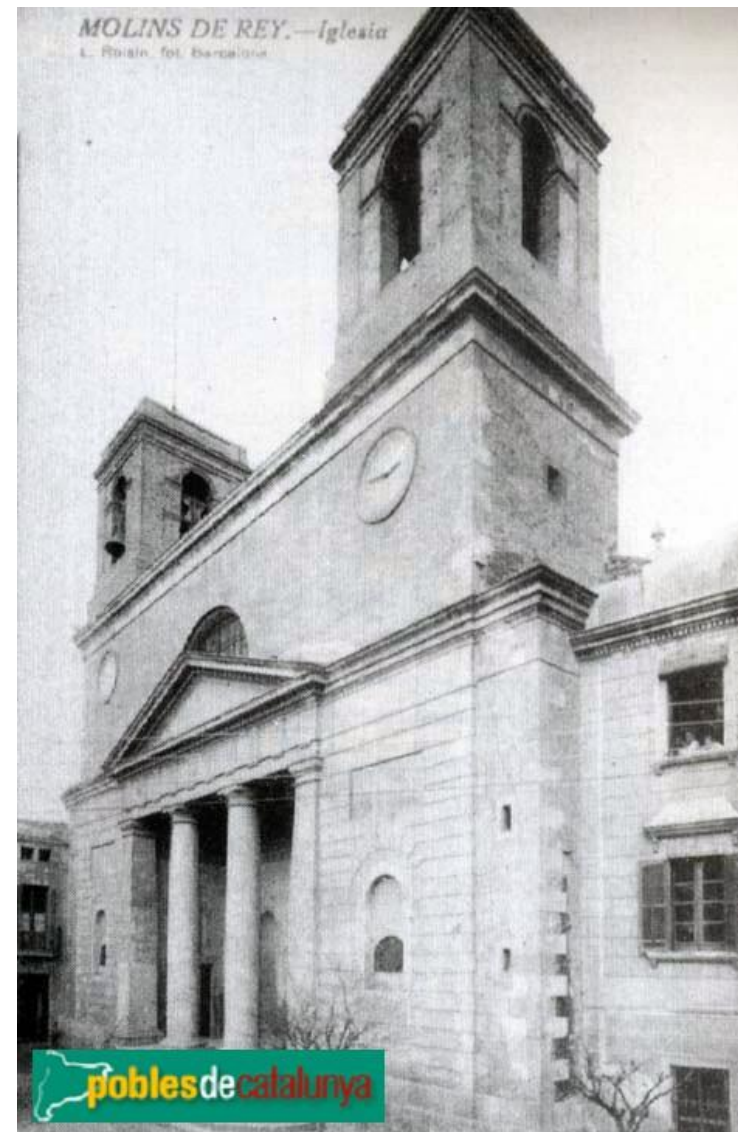
Durant els primers mesos de la guerra, van ser assaltades, saquejades i incendiades un gran nombre d'esglésies i altres edificis, sovint per escamots provinents de pobles veïns.

Al conjunt d'Espanya, es compten unes **6.900 religiosos assassinats**, i gairebé **20.000 esglésies i edificis religiosos incendiats**.

Parròquia de Sant Miquel Arcàngel de Molins de Rei, enderrocada per membres de la FAI a l'estiu del 1936.

Txeques i “sacas”

En algunes ciutats sota control republicà es van formar “txeques”, grups armats que actuaven com a policia política paral·lela que en teoria havien de detectar partidaris del bàndol franquista i culpables de “traïció”.

Una de les pràctiques habituals eren els “paseos”, on el detingut era portat als afores de la població, i allà executat i abandonat.

Una altra pràctica van ser les “sacas”, en les que els membres de la txeca treien una determinada quantitat de presos d’una presó, amb motiu d’un trasllat, i després eren executats en grup en algun indret aïllat, i enterrats en fosses. Fou especialment coneguda la “saca” de la presó Model de Madrid, el 22 d’agost de 1936, amb uns 30 presos assassinats..

Malgrat que sovint aquestes pràctiques tenien motivacions polítiques, també van existir txeques que van realitzar els seus actes simplement per incautar-se dels bens personals (diners en metàl·lic, joies, ...) de les seves víctimes.

Antiga Presó Model de Madrid, l'any 1936.

Paracuellos

Entre el 7 de novembre i el 4 de desembre de 1936 es van produir les anomenades “matances de Paracuellos”, en el context de la batalla de Madrid.

Es van produir fins a 33 “sacas” de presos polítics, que eren conduïts en camions i autobusos per al seu trasllat a presons lluny del front de guerra. Moltes expedicions van sortir de ruta fins a la població de **Paracuellos del Jarama** o de Soto de Aldovea, on els presos eren afusellats per escamots incontrolats, però amb el vistiplau de la *Dirección General de Seguridad* (sota control dels comunistes).

Segons l'historiador Ian Gibson, hi hauria unes **2.400 víctimes** en aquestes matances, que van ser aturades pel nou *Director general de Prisiones*, l'anarquista Melchor Rodríguez.

La violència en el bàndol franquista

Des del mateix inici de la guerra, és va donar un **ús generalitzat de la violència i de la repressió** com a component propi de la construcció del *Nuevo Estado Español*.

- ⇒ **Eliminació de qualsevol oposició** a la rereguarda i com a represàlia contra els desafectes a l'*Alzamiento*.
- ⇒ Voluntat d'estendre **la por a la població** i com a arma per a la guerra.
- ⇒ **Revenges** personals i de caràcter social o "de classe".

La violència sistemàtica es va practicar en diversos nivells:

- En el mateix moment **de l'entrada de les tropes en una població** sobre els resistents, les seves famílies i sobre aquells que no mostraven afecció al "Alzamiento".
- Amb la **pràctica de revenges i represàlies polítiques** en els dies posteriors, per part de la població obertament afecta al nou règim o la que ara es volia destacar com a "afecta" ...
- Posteriorment es va engegar un **procés de repressió planificada i sistemàtica** per "purificar" la societat i eliminar qualsevol element de dissensió o oposició en el nou règim.

L'arribada de les tropes franquistes provocava entre la població l'extensió del pànic i la fugida massiva d'aquells que més tenien que témer les represàlies.

El 14 d'agost de 1936, després de la caiguda de Badajoz, uns 4.000 refugiats i republicans extremenys foren concentrats a la plaça de braus de la ciutat i executats per ordre del general Juan Yagüe, que va organitzar la matança com un espectacle públic. Els fets van tenir un ampli ressò a la premsa internacional.

La massacre de Badajoz

La Ley de Responsabilidades Políticas (1939)

La **Ley de Responsabilidades Políticas** fou promulgada a Burgos el **9 de febrer de 1939**, és a dir, dos mesos abans que no acabés la Guerra Civil.

Aquesta Llei fou la **principal fonamentació jurídica per sistematitzar la repressió** contra els republicans vençuts. Va estar vigent fins a l'any **1969**.

La Llei perseguia i castigava no només tot aquell que d'alguna manera hagués col·laborat amb la República **durant la guerra** (encara que no fos amb armes), sinó també a les persones vinculades amb els **fets de la revolució d'octubre del 34** a Astúries o a Catalunya o per altres fets des d'aquell any.

Contemplava **penes de presó i treballs forçats de 10 a 30 anys**, amb inhabilitacions posteriors, fins a la **pena de mort** en alguns casos.

Página 824 BOLETIN OFICIAL DEL ESTADO 13 febrero 1939

JEFATURA DEL ESTADO

L E Y

DE 9 DE FEBRERO DE 1939 de Responsabilidades Políticas.

Próxima la total liberación de España, el Gobierno, consciente de los deberes que le incumben respecto a la reconstrucción espiritual y material de nuestra Patria, considera llegado el momento de dictar una Ley de Responsabilidades Políticas, que sirva para liquidar las culpas de este orden contraídas por quienes contribuyeron con actos u omisiones graves a forjar la subversión roja, a mantenerla viva durante más de dos años y a entorpecer el triunfo, providencial e históricamente ineludible, del Movimiento Nacional, que traduzca en efectividades prácticas las responsabilidades civiles de las personas culpables y que, por último, permita que los españoles que en haz apretado han salvado nuestro país y nuestra civilización y aquéllos otros que borren sus yerros pasados mediante el cumplimiento de sanciones justas y la firme voluntad de no volver a extraviarse, puedan convivir dentro de una España grande y rindan a su servicio todos sus esfuerzos y todos sus sacrificios.